

Cannabis en psychose een wereld apart

Dr Anne Van Duyse
Sint Niklaas 5 februari 2015

Cannabisgebruik in België

- **bij jongeren:**
- 1/4 experimenteert 1/3
- 1/8 gebruikt afgelopen maand 1/6
- 1/10 experimenteerders wordt verslaafd
- 3 à 4% problematische gebruikers (LT)
- **bij volwassenen europeanen**
- 70.000.000 gebruikten ooit cannabis
- 12.000.000 de afgelopen maand

Hoe vaak komt schizofrenie voor

Incidentie : Hoeveel personen lijden *op bepaald moment* aan de stoornis?

2,5-5 /1.000

Life time prevalentie : De *kans* dat iemand in de loop van het leven deze stoornis zal ontwikkelen

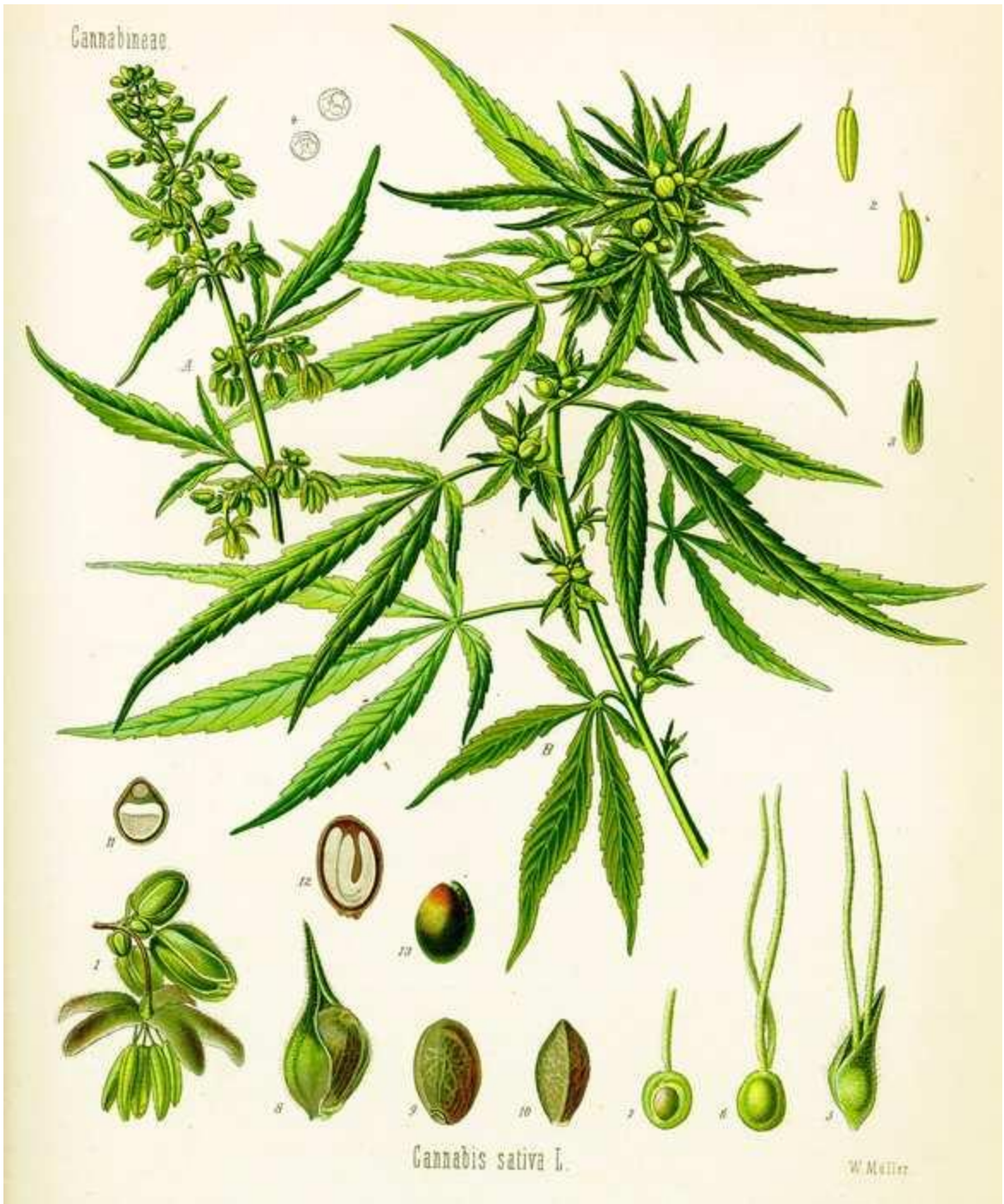
1 op 100 of 1%

- 40 à 60% van de patiënten met schizofrenie misbruiken levenslang een middel

- cannabis is het meest gebruikte drug bij mensen met schizofrenie : 40 %

9 = 5 4 3 2 1 0

Vrouwelijke bloem

Mannelijke bloeiwijze

Cannabis zaden

wiet

hasj

photo: Pete Brady

Cannabis Culture Magazine - www.cannabisculture.com

Moeilijkheden bij het onderzoek naar de gezondheidsrisico's van cannabis : variabel THC gehalte

- Plantaardig product
  - Actieve bestanddeel?
- Variaties in de plant
  - Soort plant (herkomst, teelt)
  - kweekprocedures/omstandigheden
- Welk onderdeel van de plant
- Type product
- Wijze van inname: per OS (trager,first passmetabolisatie), inhalatie

Uitdagingen bij het onderzoek naar cannabis

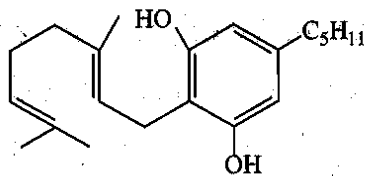
- Stap 1: detectie van het actieve bestanddeel in cannabis: Δ^9 -TetraHydroCannabinol
- Stap 2: detectie van een receptor voor cannabinoïden
cannabinoïd CB1 en 2 receptor
- Stap 3: detectie van de endogene cannabinoïden:
anandamide

Stap 1: THC experimenten

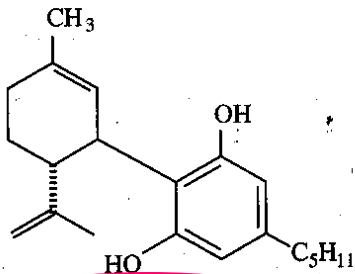
THC: ontdekking eind jaren 30

isolatie actieve substantie Δ^9 -THC begin jaren 60

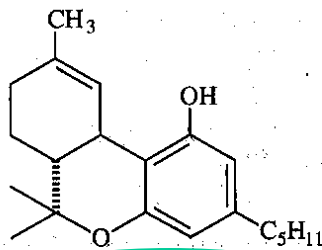
- Dosis afhankelijke effecten bij apen en mensen
- Psychotrope effecten: sedatie, desinteresse, afname agressie
- Verminderde coördinatie en performance
- Rode conjunctiva
- Verminderde spierkracht, trage bewegingen
- Stijging van de hartfrequentie

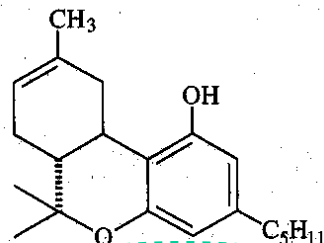
Cannabigerol

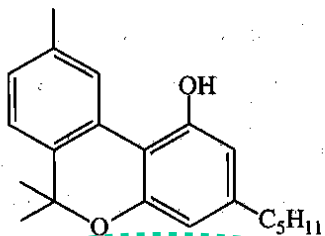
Cannabidiol

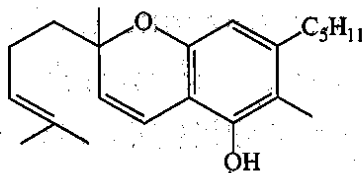
Δ^9 -tetrahydrocannabinol

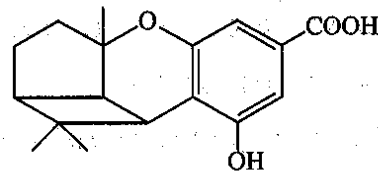
Δ^8 -tetrahydrocannabinol

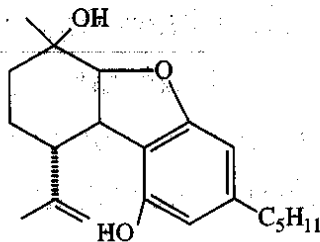
Cannabinol

Cannabichromene

Cannabicyclol

Cannabielsoin

Stap 2 : receptoren:

- Eerste veronderstelling: cannaboiden werken zonder specifieke receptor binding, omwille van hun sterk biologisch actieve lipofiele eigenschappen
  - CB1 receptoren: vrnl centraal, thv de hersenen
  - CB2 rec: perifeer, thv de darmen, mild, in immuun cellen...

Cannabinoid receptor systeem : ruim verspreid in ons lichaam

Stap 3 : Endogene cannabinoïden

- Lichaamseigen stof -> neurotransmitter
- Ontdekking van anandamide in 1992.
- Ananda = ‘zaligheid’

- Werkingsmechanisme van anandamide

- Ontdekking van andere substanties:
- 2-arachidonoglycerol (2-AG) (1995); noladin (2001); virodhamine (2002)

- Synthetische : HU-210 (800 maal zo potent als THC)

Cannabinoid rec systeem

endocannabinoid systeem is ruim verspreid in ons lichaam en werkt in op diverse neurotransmittersystemen

-> voorcascade naar het dopaminerge systeem

Cannabidiol en Delta 9 THC

- Delta9 THC :
  - Verstoort de binding van anandamide op de CB receptor
- Cannabidiol
  - Geen binding
  - Inhibitie van de afbraak van anandamide in de synaptische spleet

Onmiddellijke effecten van cannabis

Aangename gevoelens

- **Plezierig voelen**

- aangenaam gevoel

- euforie

- alles ongelooflijk
grappig vinden

- onweerstaanbare

- lachbuien**

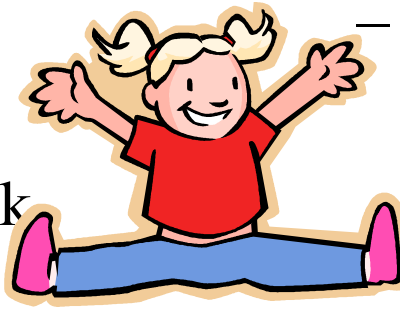
- **socialer zijn**

- grandioze gevoelens

- **Relaxed**

- ontspannen

- stressless

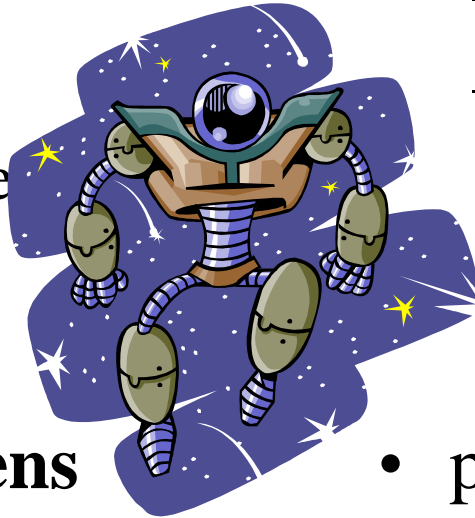
- **vervormingen**

- vertraagd tijdsgevoel

- verscherpte zintuiglijke
ervaring

Negatieve ervaringen

- Vermoeidheid
  - moe
  - gebrek aan energie
  - gebrek aan motivatie
- depressieve gevoelens
  - down zijn
  - apathie
- Angst
  - paniekaanvallen
  - flippen
- psychotisch
  - paranoia
  - hallucinaties
  - visioenen / wanen

1. Plezier

- Euforie
- onweerstaanbare drang tot lachen

2. Veranderde tijdsbeleving

- Alsof de tijd anders is gegaan **TRAGER**
  - > onderschatting bij productietaken
  - gedaalde bloedflow cerebellair

3. Effecten op cognitie en motoriek

- Inconsistente bevindingen
  - > zuiver motorische functies en sensorische functies
- dosis, ervaring, tolerantie
- WEL problemen bij aandachtvragende taken:
vertraagde reactietijd, vnl bij complexere taken

zeker 1 uur

na cannabisroken

Conclusie : effect op cognitie

- Het effect van cannabis op de cognitie en leerprocessen is mild
- maar herhaaldelijk gebruik leidt tot een cascade met een ontwikkeling- en leerachterstand bij adolescenten

- Effect op IQ bij langdurig, intensief gebruik tijdens de adolescentie : IQ verlaging met een 8tal punten gemiddeld (Dunedunstudie)

4. Angst en paniek

- Gebruik omwille van relaxatie
- toch is angstbeleving en paniekaanvallen het belangrijkste negatieve effect
- geassocieerd met :
  - weinig ervaring
  - grotere dosis
  - afhankelijkheid
- **DUS potentieel om zowel angstwerend als angstinducerend te werken**

Cannabis: anxiolytisch en anxiogeen hypothese

- Cannabis: werking thv de CB1-receptor:
  - THC: CB1-agonistisch -> anxiogeen
  - cannabidiol: antagonistisch -> anxiolytisch
- Betrokkenheid van het endogeen opioïd systeem:
  - anxiolytisch effect
- de enzymen die anandamide afbreken:
  - worden geblokkeerd: anxiolytisch effect

5. Acute psychotische effecten van cannabis

- Tramer, 2001   THC_(synthetisch) als anti emeticum
  - inductie van **hallucinaties**   bij 6%
  - Inductie van **paranoia**   bij 5%

6. Acute Intoxicatie

- GI: **nausea, braken.**
- CV: **tachycardie, posturale hypotensie, palpitatie.**
- AH: lichte ademhalingsdepressie.
- Ogen: **rood doorlopen, wijde pupillen**
- emotioneel: **paniekaanval, paranoia, hallucinaties, suïcidaal** -> lachbuien

Chronische effecten van Cannabis

- A. verslaving
- B. sociale effecten : achterstelling
- C. Depressie
- D. psychosen
- E. cognitieve aantasting
- F. mortaliteit

A . Cannabis verslaving

• Initiatie

– Regelmatiger gebruik

– Impulsieve gebruik

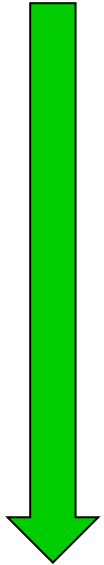
– Dwangmatige gebruik

‘automatismen’

‘vermijden negatieve effecten’

• Verslaving

‘craving en ontwenning’

C. Cannabis en depressie

Minder aandacht voor link cannabisgebruik en depressie

- Minder snel in aanraking met medische zorg
- Schimmig karakter : ‘amotivationaleel syndroom’ versus depressie
- Definitie cannabisafhankelijkheid lang in het slop

Link tussen cannabis en depressie wel logisch

- Neurobiologische redenen

Problemen met onderzoek

- Onderzoeksgroepen, gebruikspatronen, bijgebruik, meten van depressie, gebrek aan longitudinale studies

- Degenhardt(Australië): verband met het niveau van gebruik en depressie
- kans op een stemmingsstoornis: maal 2à3

geen cannabis	6%
cannabis gebr	
cannabis verslaving	14%

Regelmatig cannabisgebruik en depressie komen vaker tezamen voor dan door toeval.

Studies wijzen in de richting dat het risico op depressie vnl. toeneemt indien het gebruik ernstiger is

Cannabis en depressie: samenvatting

- 1. Er is een associatie tussen cannabisgebruik en depressie
- 2. De zelfmedicatietheorie, *nl dat de depressie de oorzaak van het cannabis gebruik is*, blijft niet overeind
- 3. Er is wetenschappelijke evidentie dat **zwaarder cannabisgebruik leidt tot latere depressie en eveneens suïcidaliteit:**
  - ifv hoeveelheid, frekwentie en verslavingspatroon bij vrouwen
    - wekelijks : maal 2
    - dagelijks : maal 4

Cannabis gebruik veroorzaakt depressie - mogelijke verklaringen

- 1. Door het cannabisgebruik is er een slechtere psychologische aanpassing wat indirect tot depressie leidt
- 2. Door het cannabisgebruik treden een cascade van levensgebeurtenissen op die de kans op depressie verhogen
- 3. THC tast het neurotransmittersysteem aan (serotonine)

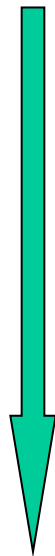
D. Chronische psychotische episoden

D1. Zweedse studie – Andreasson 1987

- 50 087 Zweedse dienstplichtigen werden opgevolgd:
  - Cannabisebruik op 18jarige leeftijd
  - Diagnose van Schizofrenie 15 jaar later
- 15 jaar later : bij de zware cannabisebruikers vond men 6 maal zo vaak psychose
- 27 jaar later : bij de zware cannabisebruikers vond men 6.7 maal meer risico op chronisch psychotische toestanden

D2. Dunedun birth cohort studie

- het risico op het ontwikkelen van psychose

1 037 pasgeborenen werden opgevolgd

11 jaar   psychotische symptomen

15 jaar   cannabisgebruik

18 jaar   cannabisgebruik

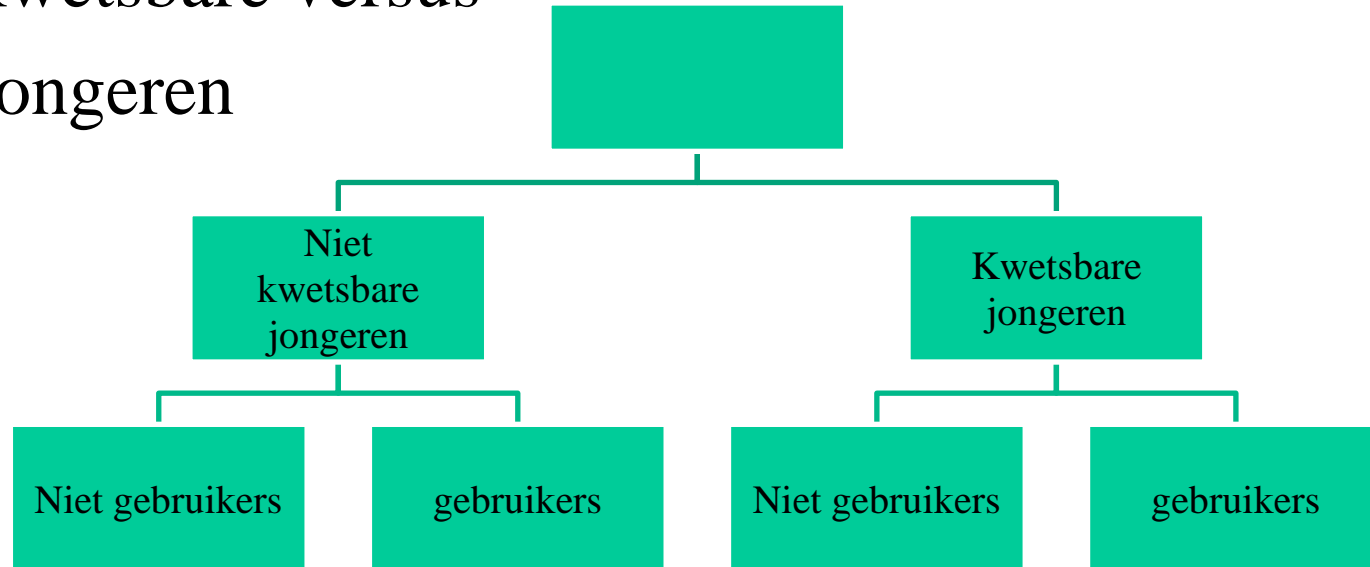
26 jaar   psychiatrisch interview (schizofrenie)

- bij die personen die op de leeftijd van 15 of 18 jaar cannabis gebruikten

werden vaker psychotische symptomen vastgesteld
op de leeftijd van 26 jaar werden

dunedunstudie

opvolging van kwetsbare versus
niet kwetsbare jongeren

- **bij gebruikers zag men meer psychotische symptomen**
- **Bij de kwetsbare jongeren was dit effect explicieter ivm de niet kwetsbare jongeren**

D3. BMJ nov 2002

cannabis en psychose

- Risico van cannabisgebruik op het ontwikkelen van chronische psychose op de leeftijd van 26jr
  - ifv de **leeftijd** waarop men begon met gebruik
  - ifv de **hoeveelheid** die men gebruikte
- opvolging van jongeren die cannabis gebruikers zijn:
  - start gebruik op 15 jaar: risico maal 4.5 ivm controle
10 % ontwikkelt schizofrenie voor ze 26 jaar oud zijn
  - start gebruik op 18 jaar: risico maal 1.7
  - gecorreleerd met hoeveelheid cannabis

D4. Nemesis studie – Van Os, 2002

- Opvolging van 4 045 psychose-vrije en 59 psychotische personen
  - Baseline
  - 1 jaar later   psychot. S en cannabis use
  - 3 jaar later
- De gebruikers hadden 3 maal zoveel kans op psychose
- Een dosis – response verband (tot maal 6,8)
- Cannabisgebruik na 1 jaar gaf een groter risico op psychose dan na 3 jaar

Stelling 1:

jongeren met aanleg voor schizofrenie

- Ontwikkelen door cannabismisbruik vaker en sneller psychosen :
  - beginleeftijd is gemiddeld een 6-tal jaar vroeger, (26 -> 20jr) wat ernstige consequenties heeft op ontwikkelingsvlak
    - remodelling neuronennetwerk
- er is tevens een evolutie naar meer chronische en zwaardere vormen van schizofrenie
- Er is sneller relapse van psychose bij cannabisgebruik
- ifv langer en zwaarder gebruik

Stelling 2:

ook niet kwetsbare jongeren hebben een verhoogde kans op het ontwikkelen van psychose/schizofrenie.

- Er zijn consistente aanwijzingen dat cannabis is geassocieerd met psychose, blijktens grote prospectieve studies

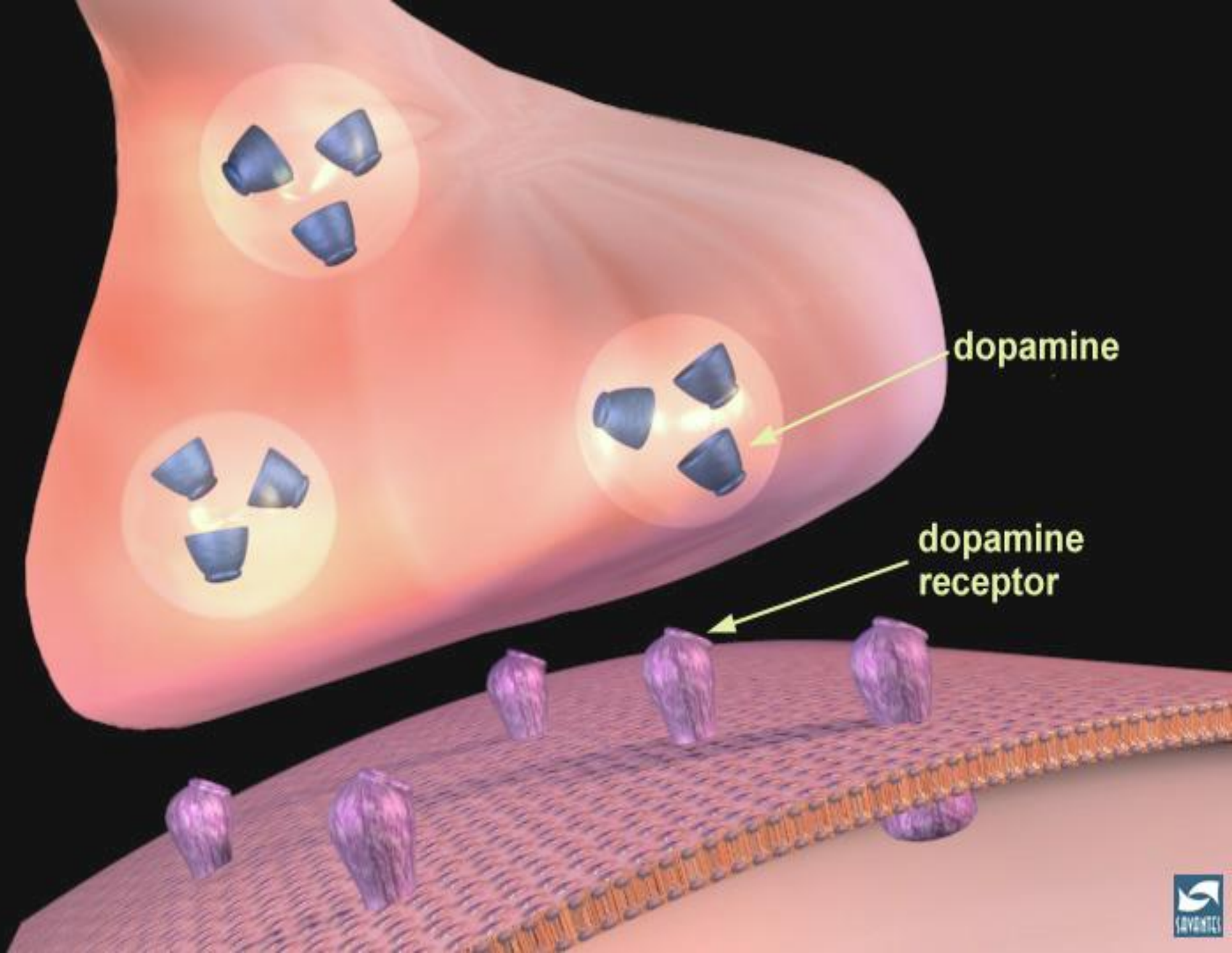
Verklaring betreffende schizofrene psychosen bij cannabisgebruik

- Drugsgeïnduceerde psychosen
  - Amfetamines, XTC
  - Cocaine
- Klassieke psychose
  - cannabis

Drugpsychose wordt gekenmerkt door :

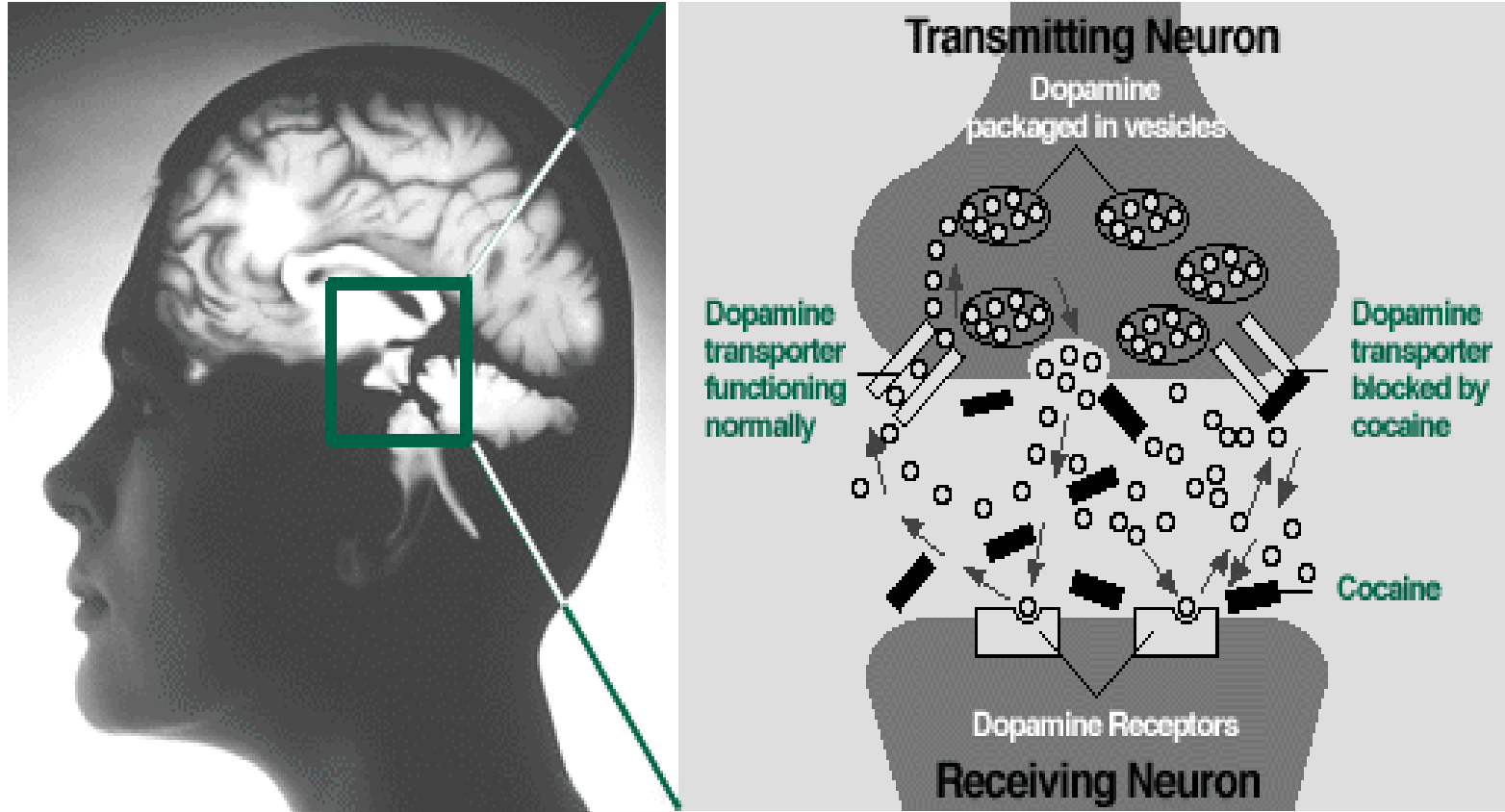
- Specifieke positieve symptomen : paranoïde angst, complot van politie, justitie, vergiftigingswaan, jeukwaan,
- Minder of geen negatieve symptomen
- Termijn : meestal van korte duur
<4weken
- Behandeling : snel effect van medicatie

dopamine

dopamine
receptor

Neurobiologie van cocaine : dopamine ontregeling

- directe inwerking op het reward systeem, limbisch
- blokkert de reuptake van dopamine en epinefrine, door te binden op de cocaine receptor thv de dopamine transporters

Schizofrene psychose wordt gekenmerkt door :

- Positieve symptomen : stemmen horen, bizarre contactname,
- Negatieve symptomen : gevoelsarmoede, passiviteit
- Termijn : klaart langzamer op
- Behandeling : later effect van medicatie

Cannabis

Cannabidiol en Delta 9 THC

- Delta9 THC :
  - Verstoort de binding van anandamide op de CB receptor
- Cannabidiol
  - Geen binding
  - Inhibitie van de afbraak van anandamide in de synaptische spleet

Psychose en het cannabinoïd receptor systeem

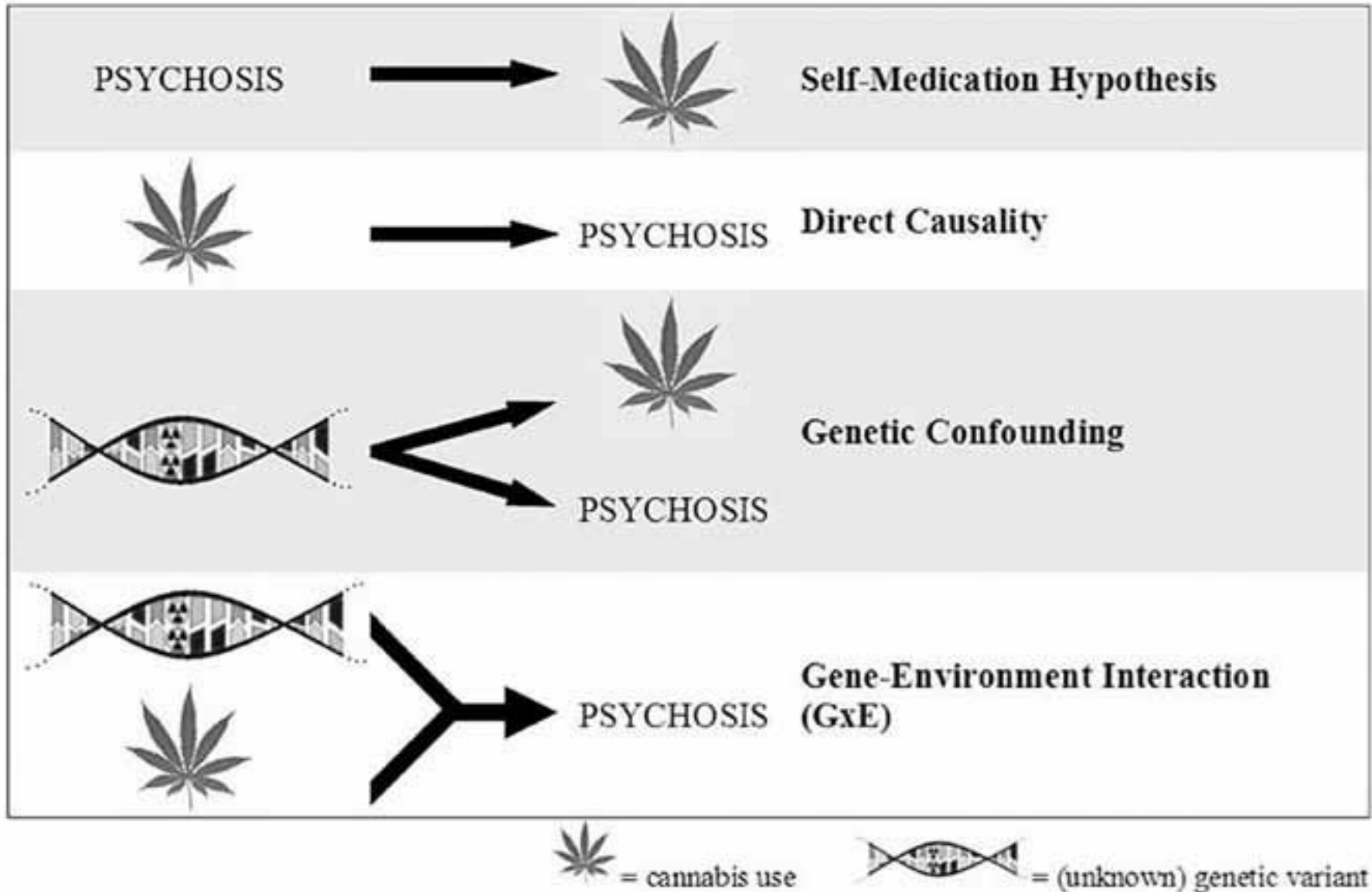
- Beschermende rol van het endocannabinoïd systeem in schizofrenie
- Ruim verspreid in de hersenen
- Invloed diverse neurotransmittersystemen
- Key role : ANANDAMIDE

- Prodromale fase psychose

Trial : amisulpiride versus cannabidiol

- In acute psychose bij schizofrenie
- Superior side effect profiel bij cannabidiol
- Stijging van serum anandamide spiegels
- Besluit sugereert dat cannabidiol de anandamide desactivatie inhibeert en dit een anti-psychotisch effect heeft
- -> nieuw mechanisme van behandeling van psychose

Cannabis gebruik en psychotische stoornissen : mogelijke verbanden

De invloed van gen- omgevingsinteractie

Er is een verhoogd risico op het ontwikkelen van
een psychose door cannabisgebruik
dat medebepaald wordt

door genetische factoren
en door omgevingsfactoren

De invloed van omgevingsfactoren

- Urbanisatie
- Trauma op kindertijd

Cannabisgebruik als een deelrisicofactor

Incombinatie met genetische factoren

Of omgevingsfactoren

Of een complexe interactie van dit alles

Wat denk de patiënt ervan ?

- Vaststelling : patiënten met schizofrenie gebruiken meer cannabis
- FACTS : slechtere prognose
  - Ernstigere psychose, meer persisterend
  - Sneller relaps bij gebruik, meer relaps
  - Langere hospitalisaties
- Acut effect van THC : hallucinaties en wanen, meer cognitieve problemen
- POSITIEF ACUUT EFFECT:
  - Onmiddellijke stemmingsverbetering
  - Minder negatieve symptomen

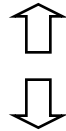
Waarom cannabis de negatieve symptomatologie verzacht:

■ Invloed van THC op dopamine (DA) en acetylcholine (Ach).

■ Cannabis

- DA

- Ach :

■ Schizofrenie:

- DA hyperactiviteit ~ positieve symptoom

- Ach hyperactiviteit ~ negatieve symptoom

■ Neurobiologisch model verklaart

- positieve symptomen door

- negatieve symptomen door

DA activiteit en
Ach activiteit

